

Dokumentnamn: Idrotts- och föreningsförvaltningens anvisning gällande konstgräs och mikroplast			
Beslutad av: Förvaltningsdirektör	Gäller för: Idrotts- och föreningsförvaltningen	Diarienummer: [Nummer]	Datum och paragraf för beslutet: 10 nov. 2020
Dokumentsort: Anvisning	Giltighetstid: Tillsvidare	Senast reviderad: 2022-12-13	Dokumentansvarig: Lotta Lidén Lundgren
Bilagor: c. Skyddsåtgärder standard d. Föreningsbidrag och miljökrav gällande konstgräsplaner e. Stödinformation till föreningar – lagkrav förenklad summering samt råd			

Anvisning gällande konstgräs och mikroplast

Syftet med denna anvisning

- Säkerställa att politiska mål efterlevs gällande miljö, klimat och avfall kopplat till konstgräs. Målbilden är cirkulära flöden med minimal mikroplastspridning.
- Skapa transparens och samsyn angående åtgärder utifrån politikens beslut om att snarast upphöra med inköp, spridning och användning av mikroplaster.
- Säkerställa att politik, ledning och organisationens olika avdelningar vid dialog med intressenter (förbund, föreningar, leverantörer, miljöorganisation, media med flera) vet vad som gäller och förstå förvaltningens förhållningssätt.
- Tydliggör hur förvaltningen stegvis minskar spridningen av mikroplast och prövar sig fram till funktionsmässigt goda och cirkulära lösningar.

Vem omfattas av anvisningen

Denna anvisning är förvaltningsövergripande och gäller tills vidare. Anvisningen berör även förbund/föreningar då den styr föreningsstöd samt markupplåtelse/arrendeavtal med mera. Anvisningen berör främst bollplaner med konstgräs. På övriga ytor som förvaltningen driver verksamhet på ska inte konstgräs användas då det kräver omfattande skötsel och ger upphov till mikroplastspridning. Anvisningen berör inte andra mjukgjorda ytor med gjutet gummi, där risken för spridning av mikroplast är betydligt lägre.

Koppling till styrande dokument

Miljöbalken och annan miljölagstiftning: Konstgräsplaner klassas som miljöfarlig verksamhet. Naturvårdsverket har vägledning kring vad man ska känna till och hur man bör agera. Miljöbalken inklusive strandskydd, avfallsförordningen, *se bilaga F*.

Förbud gällande mikroplaster: Kommunfullmäktige, 10 sept. 2015, handling 122. Beslut att Göteborgs Stads verksamheter inte ska köpa in, använda eller sprida produkter som innehåller mikroplaster. Kommunfullmäktige gav Upphandlingsbolaget AB uppdrag att säkerställa detta, i samarbete med miljö- och klimatnämnden.

Mikroplast i Göteborg, 2016: Miljöförvaltningen tog fram en kunskaps-sammanställning med en rad åtgärder för att minska mikroplastspridningen utifrån beslutet ovan. Tre åtgärder gällande konstgräs landade på idrotts- och föreningsförvaltningen: informera föreningar kring problematiken, ta fram en plan för vinterhållning samt testa alternativ till gummigranulat.

Göteborgs stads miljö- och klimatprogram 2021-2030: Tre övergripande mål finns, varav alla berör konstgräs:

Hög biologisk mångfald: *Delmål: Vi ska skydda arters livsmiljöer samt arbeta för renare hav, sjöar och vattendrag.* Mikroplast från konstgräsytor hamnar ofta i mark och vattenmiljöer. Plast bryts inte ned utan bildar mindre mikro- och nanopartiklar, som påverkar ekosystemen på individ, population och systemnivå.

Klimatutsläpp nära noll. *Delmål: Vi ska minska klimatpåverkan från inköp.* Miljö-påverkan från inköp ska minska 90 procent. Konstgräsplaner består av stora mängder fossil plast som har relativt kort livslängd, ca 5–10 år. EPDM som tidigare valts med hänsyn till giftfri miljö, tillverkas av jungfrulig fossil råvara, (olja).

God livsmiljö: *Delmål: Minska mängden skadliga ämnen.* Idag visar en rad forsknings-rapporter att vi får i oss runt 5 gram mikroplast i veckan från vatten och mat. Forskare undersöker hur mikro- och nanoplast påverkar kroppen, ännu oklart kunskapsläge.

Miljöstrategier som ska driva arbetet framåt, fyra av sju berör konstgräsfrågan:

- Vi agerar som föregångare
- Vi driver på utvecklingen av cirkulär ekonomi
- Vi arbetar strategiskt med finansiering för ökad takt i omställningen
- Vi driver på utvecklingen för hållbart byggande

Avfallsplan Göteborg 2021-2030. Avfallet inom staden ska minska med 40 procent per heltidsanställd innan 2030. En konstgräsplan beräknas hålla 5–10 år och genererar runt 200 ton avfall. Varje ton avfall genererar enligt Re-Match, beräkningar över 1,5 ton koldioxid. (Re-Match är ett återvinningsföretag som återvinner konstgräsmaterial).

Göteborgs Stads anvisning kring miljöledningssystem. Konstgräsfrågan är en av idrotts- och föreningsförvaltningens mest betydande miljöaspekter, vilket innebär ett stort ansvar och rådighet att agera. Kommunfullmäktige ser även över investerings-nomineringar för att säkerställa att 1,5 gradersmålet kan nås.

Övriga styrdokument: Göteborgs Stads skyfallsöverenskommelse, Göteborgs Stads åtgärdsplan för god vattenstatus 2022-2027 samt Policy för god dagvattenhantering.

Kunskapsbakgrund och förvaltningens arbete kring frågan

Konstgräs klassas som miljöfarlig verksamhet

Konstgräs med gummigranulat klassas som miljöfarlig verksamhet. Konstgräsplaner beräknas stå för 38 procent av EU:s utsläpp av mikroplast, 16.000 ton årligen.

Konstgräs är den största stationära källan till mikroplast.

Gummigranulat är enligt definition en mikroplast redan från början. En fullmåttplan innehåller runt 90 ton gummigranulat, 1 kg granulat motsvarar 500 000 partiklar. Den genomsnittliga mängden mikropartiklar som förs bort med enbart dagvattnet från en given konstgräsplan har uppmätts till 293,9 miljoner partiklar, där 123 olika typer av partiklar kunde urskiljas ([Miljöförvaltningens utredning mikroplast 2016](#)). Idag uppskattar forskningen att vi får i oss i snitt fem gram mikroplast från vatten och mat per vecka. ([WWF](#))

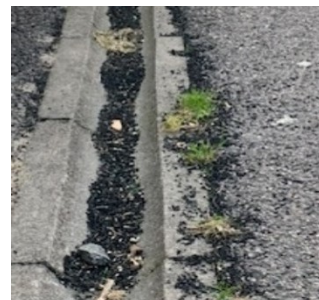
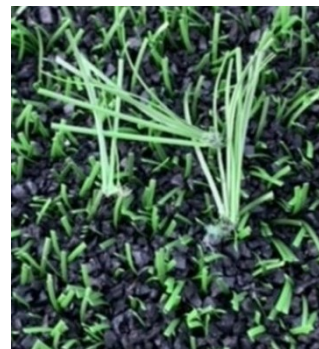
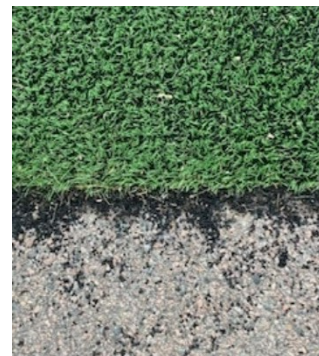
Konstgräsplaner består av flera lager plast för att ge en gräslik spelupplevelse. En 11-spelplan beräknas sprida runt 500 kg gummigranulat per år utan skyddsåtgärder. Efter 10–15 år beräknas 40 procent av konstgräset vara bortnött. Även grässtrån släpper och trådar från backing ramlar bort och sprids. All denna plast blir mikro- och nanoplast som anrikas i miljön om det inte stoppas, samlas in och bränns. Idag har även spår av PFOA hittats i olika lager i plasten (Stockholms stad, Beställargrupp Konstgräs 2021). När nanoplaster nöts ned till nanoplaster kan de obehindrat röra sig mellan organ i organismer och följer luft och vattenströmmar. En vigselring uppdelad i nanobitar motsvarar en yta av en fotbollsplan. Det är ytorna hos partiklar som kan reagera och störa olika biologiska mekanismer i ekosystem och kroppar.

En konstgräsplan håller i fem-tio år. När en fullmåttplan ska bytas eller avvecklas genererar den runt 200 - 240 ton avfall. Få är idag villiga att ta hand om detta eftersom det kräver förarbete och råder oklarheter om materialens innehåll. Dessutom krävs det utsläppsrätter inom EU och sliter på förbränningspannan då materialet är energirikt och innehåller sand. Kostnaden för förbränning är 1 500 kr/ton. Totala kostnaden för att avfallshandtera en konstgräsplan med arbete, transporter och avgifter är cirka 500 000 kronor (2021). Dessutom krävs ofta sanering runt planen då mikroplaster spridit sig. Även detta är mycket kostsamt, då massorna är tunga och kontaminerade.

Krav på idrotts- och föreningsförvaltningen

Miljöförvaltningens kunskapsseminarium 2016 kring mikroplaster adresserade följande åtgärder till Idrott & förening för att minska spridningen av mikroplaster:

- En plan för vinterhållning och skötsel av konstgräsplaner tas fram så att det sker på ett sådant sätt att spridning av gummigranulat reduceras på stadens konstgräsplaner.
- Vid nyetableringar liksom vid byten av ytskikt på konstgräsplaner prövas att övergå till alternativa och mer miljövänliga materialval.
- De föreningar som har egna konstgräsplaner informeras om den miljöproblematik som finns med nuvarande materialval och hur dessa kan reduceras.

Så arbetar idrotts- och föreningsförvaltningen

Utifrån kunskapsläge och beslut har förvaltningen agerat. Idag finns mycket information på Göteborg Stads webbplats goteborg.se: [Minska mikroplast från konstgräs](#).

Rejåla skyddsåtgärder byggs för att minimera spridning av mikroplaster runt konstgräsplaner och driften tar stor hänsyn för att minimera spridningen.

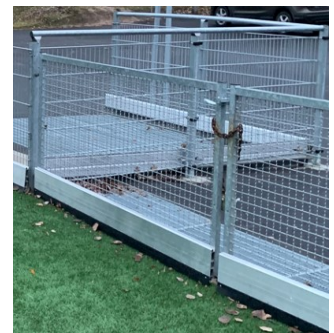
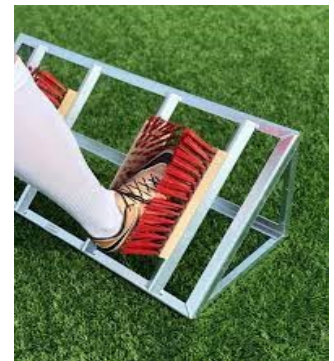
Borststationer, granulatfällor och plan för vinterhållning finns och saneringar av granulat sker.

Vinterhållningen är begränsad till 11 bollplaner + elitplaner. Snöröjningen anpassas efter väntat väder. Om det väntas varmare väder de närmsta dagarna efter snöfallet avvaktar man och låter snön försvinna utan snöröjning.

Förvaltningen agerar som föregångare genom att aktivt testa och utvärdera nya mer miljövänliga alternativ till gummigranulat. 2022 är nästan hälften av förvaltningens 48 egna bollplaner utan gummigranulat. Alternativen har dock inte gett bra spelegenskaper under framförallt vintersäsongen, då planerna blir hala och hårda vid kyla.

Förvaltningen har ett löpande kunskapsutbyte med den nationella beställargruppen för konstgräs (BeKoGr), som under 2023 övergår till kommundrivet nätverk, finansierat av Malmö, Stockholm, Göteborg och Umeå.

Det finns inom förvaltningen ett behov av en anvisning för att steg för steg bidra till hållbara bollplaner sett ur spelegenskaper, kostnader och miljöperspektiv. Det är av yttersta vikt att politik, förvaltningsledning och alla avdelningar inom förvaltningen agerar enat och synkat i denna omställning. En förvaltningsövergripande grupp (ledningsgrupp konstgräs) arbetar löpande med anvisningen och föreslår årligen justeringar till förvaltningens ledningsgrupp utefter utfall/avvikelser/erfarenhet.

Avvikelser från anvisningen 2022–2028

Avvikelse från politikens beslut att sluta köpa in, använda och sprida mikroplast.

Förvaltningen bedömer att omställningstakten tillfälligt måste dras ned för att kunna erbjuda bra bollplaner i staden under hela året samt klara ekonomin för omställningen. Samtidigt inväntas EU:s beslut gällande ett eventuellt förbud av gummigranulat. Gummigranulat har nu (Kvartal 3, 2022) ersatts på nära hälften av förvaltningens konstgräsplaner, Göteborg ligger i framkant i omställningen. En rad klagomål framkommer kopplat till de alternativa konstgräsplanerna, speciellt från äldre spelare och specifikt vintertid. Planerna upplevs hårda och hala, varav skaderisker ökar. Beslutet bygger på egna enkätundersökningar som gjort årligen.

1. Vid byggnation/byte av konstgräsplaner tillåts ibland gummigranulat

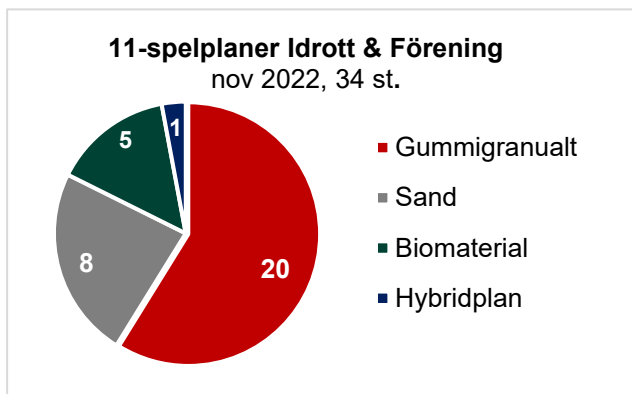
Förvaltningen kommer under perioden tillåta att gummigranulat (SBR) läggs på maximalt hälften av förvaltningens 11-spelplaner. Val av bollplaner väljs ut med omsorg. De ska vara jämnt fördelade i staden, ha högt bokningstryck och ligga avskilt från vattenmiljöer, jordbruksmark och skyddad natur. De ska heller inte riskera att hamna under vatten vid skyfall. SBR (gamla nermalda bildäck) väljs av klimatskäl.

Best practice gällande skyddsåtgärder krävs, (Bilaga C). Endast 11-spelplaner tillåts få gummigranulat. Konstgräs som används av grundskolor bör inte ha gummigranulat. Plastad sand tillåts inte.

2. Gummigranulatplaner får snöröjas med viss reglering

Planen för begränsad snöröjning kvarstår, men efter dialog med Göteborgs fotbollsförbund tillåts bollplaner med gummigranulat snöröjas. Maximal miljöhänsyn tas. Om inte specifika hårdgjorda ytor för snö finns får inte hela ytan snöröjas. Snön läggs då på sidorna av spelytan. Nyanlagda eller bytta konstgräsplaner där markarbete utförts får inte snöröjas första vintersäsongen, detta för att låta planen sätta sig och för att garantin ska gälla. Vinterhållningen kommer även att anpassas utifrån väderprognos och utgår från hur temperatur och nederbörd ser ut de närmaste dagarna.

1.

Nov. 2022 fylldes två sandplaner på med gummigranulat, varav statistiken ändrade sig till ovan.
Oktober 2022: 10 sandplaner och 18 gummigranulatplaner.

2.

Dessa planer snöröjs

- Blidvädersplan (Fullmått)
- Blåsebovallen (Fullmått)
- Gamlestadsvallen (minskad spelyta)
- Gröna vallen (minskad spelyta)
- Heden 3 (Fullmått)
- Heden 4 (Fullmått)
- Klarebergsvallen (Fullmått)
- Kvibergs Park 5 (minskad spelyta)
- Påvelundsplan (minskad spelyta)
- Ruddalen plan 2 (minskad spelyta vid mycket snö)
- Torslandavallen (minskad spelyta)

Dessutom snöröjs elitarenorna Ruddalen Arena, Bravida Arena och Valhalla IP.

Idrott & förenings uppdrag, fokus och förhållningssätt

Förvaltningens verksamheter skapar förutsättningar för en innehållsrik och aktiv fritid. Arbete präglas av ett tydligt folkhälsoperspektiv. Förvaltningen ska erbjuda goda förutsättningar för det organiserade föreningslivet att utöva idrottsverksamhet, men även uppmuntra till spontanidrott och samnyttjande av ytor, såvida det inte markant minskar anläggningarnas livslängd.

Förvaltningen anlägger i första hand konstgräsplaner för breddidrott, men bidrar även till elitytor och planer som skolor i staden nyttjar. Generellt är det viktigt att få en bra balans gällande hållbarhet – spelegenskaper, nyttjandegrad, jämlik stad, kostnader och miljö. Förvaltningen bedömer att staden idag är relativt väl försedda med bollplaner, varav merparten utgörs av konstgräsplaner (ca 75 stycken, varav Idrott & förening förvaltar 48, varav 34 är 11-spelplaner (nov. 2022)). Förvaltningen förvaltar även runt 50 gräsplaner, vilka av fotbollsförbundet ses som de bästa planerna under sommarsäsong.

Förvaltningens konstgräsplaner ska klara fotbollens FIFA Quality som standard. Dock kan avvikelser ske både till FIFA Pro eller lägre krav utifrån behovsbeskrivningen. Valet att utgå från fotbollens fälttest är för att fotbollen är den i särklass största nyttjaren av planerna.

Fördelen med konstgräs är att det möjliggör betydligt fler speltimmar per plan och spel året runt. Nackdelen är att planerna kräver stora driftinsatser och att de sprider mikroplast, vilket resulterat i dyra saneringar. Även avfallshanteringen vid konstgräsbyte är dyr och befars bli ännu dyrare med ökade kostnader kring utsläppsrätter och krav på garantier kring dess innehåll och eventuella emissioner.

Ingen konstgräsyta är den andra lik då yttre omständigheter och nyttjande skiljer sig åt. Förvaltningen utvärderar konstgräsplanerna samt testar löpande nya konstgräslösningar. Politiska styrdokument i kombination med utövarnas synpunkter avgör vägvalen som görs i denna omställning till mer miljövänliga lösningar.

Omställningen kräver ett gott samarbete inom organisationen där alla vet hur de bidrar. För att navigera effektivt i detta så måste förvaltningen tydliggöra ansvarsfördelning och förhållningssätt genom hela processen, (*se bilaga B*).

Tydlig och samstämmig kommunikation med framför allt förbund och föreningar är av yttersta vikt för att öka förståelsen och även deras framförhållning och beredskap för förändringar kopplat till konstgräsbyten, vinterhållning, bidrag och krav eller vad som är viktigt vid arrendeavtal/upplåtelse av mark.

Förhållningssätt

Generellt förhållningssätt – kvalitet framför kvantitet

- Förvaltningen ska värna om god kvalitet på befintliga bollplaner, men vara restriktiv i bedömningen av byggnation av nya konstgräsplaner. I dagsläget bedömer inte förvaltningen att fler konstgräsplaner i egen regi är aktuellt.
- Förvaltningen bygger inte nya konstgräsplaner med gummigranulat eller arrenderar ut mark om det är mindre än 300 meter till vatten, skyddad natur, jordbruksmark eller om området har förhöjd risk för översvämning vid skyfall.
- Förvaltningen är transparent kring utmaningen. Utövarnas/förbundens och klubbarnas synpunkter har stor betydelse, varför dialog och kunskapsutbyte är viktigt för att stötta varandra i omställningen.
- Spridningen av mikroplast ska minimeras genom skyddsåtgärder, goda rutiner och genom att testa nya lösningar.

Vid nyanläggning och byten – ambitionen är cirkulära flöden

- **I första hand ska alternativa infill väljas.** Detta ska användas till alla mindre bollplaner eller om planen ska nyttjas i skolverksamhet.
- **Maximalt hälften av förvaltningens 11-spelplaner kan tillåtas ha gummigranulat fram till 2028.** Ytorna ska väljas ut nogsamt. De ska vara jämnt fördelade i staden, ha god nyttjandegrad och får inte utgöra en förhöjd risk för miljön.*¹
- **Rejåla skyddsåtgärder** byggs alltid vid nyetablering eller byte av konstgräs.
- **Behovsbeskrivningar upprättas** för konstgräsplaner. Det är av yttersta vikt att beställare, drift och fastigheter samverkar i planeringsfasen för att bollplanerna ska kunna nyttjas effektivt och få så lång livslängd som möjligt.
- **Miljökrav ställs** vid upphandlingar utifrån politiska miljö- och klimatambitioner. Bedömningar görs utifrån livslängd och miljöpåverkan.*²
- Vid byten/avveckling av konstgräsplaner **ställs krav gällande återanvändning, ansvarsfull avfallshantering och sanering.** Material återbrukas i möjligast mån inom projektet eller förvaltningen, men inget återbrukas utanför organisationen. Avfallet ska förbrännas inom EU för energiåtervinning eller skickas till Re-Match (eller likvärdigt). Det krävs då verifikat i form av transportdokument från slutmottagare av avfallet. När det gäller granulat i jordmassor så ska det hanteras som farligt avfall. Sanering görs vid behov.

** 1 Får inte ligga närmare än 300 meter från vattenmiljö eller intill jordbruksmark, skyddad natur och området får inte ha förhöjd risk av översvämning vid skyfall.*

**2 Miljöpåverkan utifrån LCA - råvara, mikroplastproblematik, klimatpåverkan, kemiskt innehåll, avfallshantering, byggvarubedömningen används.*

Vid drift av befintliga konstgräsplaner– förebyggande åtgärder

- Konstgräsplanerna inklusive utrustning sköts enligt skötselråden. Påfyllnad av gummigranulat ska enbart ske för att bibehålla garanti och kvalité på plan samt spelegenskaper. Mängden inköpt gummigranulat (ton) är en avvikelse och mängder ska noteras och summeras årligen.
- Spridning av granulat förhindras genom skyddsåtgärder, goda rutiner samt tydlig information.
- En plan för vinterskötsel finns som begränsar antalet planer som snöröjs samt syftar till att minimera spridning av gummigranulat.

Förhållningssätt gällande föreningsstöd – stötta och informera

- Föreningar ska erbjudas information och stöttning kring konstgräs och miljö samt bidrag som eventuellt går att söka.
- Informationen gällande utvärderingar ska vara transparent.
- Föreningsägda bollplaner får bidrag utifrån samma krav som förvaltningen ställer på egna planer, men med viss fördröjning. Det är viktigt att förvaltningen har god framförhållning och kommunicerar vad som gäller framöver.

Riktlinjer gällande gummigranulat

2028 - nolltolerans för inköp av gummigranulat

Beställare:

- Ambitionen är cirkulära flöden. Minst 60 procent av förvaltningens alla konstgräsplaner ska 2028 ha alternativ till traditionellt gummigranulat. 2030 ska klimatpåverkan och spridningen av mikroplast och farliga kemikalier från konstgräsplaner vara minimal sett ur livscykelerspektiv.
- Gummigranulat tillåts på max hälften av 11-spelplanerna och en rad miljökriterier kring plast för minimal miljöpåverkan gäller. SBR väljs ur klimatperspektiv (LCA). Planer med gummigranulat ska lokaliseras till platser med högt bokningstryck samt inte ligga intill skyddsvärda naturområden, jordbruksmark eller ha mindre än 300 meter till vattenmiljöer (hav, sjö, våtmark eller flödande vattendrag). Gummigranulat får inte heller väljas om området har risk för översvämning vid skyfall.
- Förvaltningens gummigranulatplaner ska ha alla skyddsåtgärder enligt best practice, se bilaga C.
- Kvaliteten gällande livslängd på mattan inklusive minimalt gräs-släpp är avgörande för val i ett första skede. I nuläget krävs inte förnybar råvara gällande gräs och pad, men lång livslängd med god kvalitet och möjlighet att laga utjänta delar bör premieras. Pad med SBR förordas i nuläget av klimatskäl om fossil råvara väljs.
- Granulat och konstgräs ska vid byte av konstgräs återbrukas internt inom förvaltningen i möjligaste mån. Vid avyttring får de inte läggas på deponi eller brännas utanför EU, utan ska återvinnas för material eller energiutvinning. Krävs verifikat i form av transportdokument från slutmottagare av avfallet. Detta ska sparas i fem år.

Fastighet:

- Upphandlingskrav utgår från erfarenheter från nationella beställargruppen konstgräs. En löpande dialog med leverantörer för att ställa rätt krav vid upphandlingar sett ur hållbarhetsperspektiv gällande såväl mikroplastfrågan, råvarufråga, LCC, LCA, sanering samt avfallshantering.
- Vidta bästa möjliga skyddsåtgärder för att granulat inte sprids via dagvatten, spelare eller maskiner. Utforma planen för resurseffektiv drift.
- Säkerställer att markupplåtelse och arrendeavtal tydliggör lagkraven så att förorening av mark/vatten förebyggs. Tydliggöra att eventuella saneringskostnader eller miljöskaktionsavgifter från miljömyndighet landar på den som har förorenat.

Anläggning/drift:

- Förhindra spridning av gummigranulat genom ansvarfull drift och skyddsåtgärder.
- Undvika påfyllnad av gummigranulat, men bibehålla kvalitén på planen.
- Ha en plan för vinterhållning gällande egna planer. Väderprognosen avgör hur förvaltningen agerar för att både erbjuda bra förutsättningar för bollspel samt minimera slitage på bollplaner och minska spridning av mikroplast.

- 2028 ska det inte finnas något lager av traditionellt nyinköpt gummigranulat och inget mer ska köpas in utan ska ersättas av mer miljövänliga alternativ.

Föreningsstöd/bidrag:

- Löpande dialog med förbundet gällande utbytesplaner av konstgräs samt snöröjning med mera.
- Vid konstgräsbyten på förvaltningens bollplaner i god tid ha en dialog med förbund/berörda föreningar utifrån beställningen samt projektledarens tidplan.
- Stötta förbund/föreningar med kunskap kring krav och möjliga åtgärder för att minska miljöpåverkan från konstgräs. Även informera om bidrag som går att söka för skyddsåtgärder med mera.
- Från 2019 ställs krav på åtgärdsplan kring mikroplastspridning för att få bidrag för anläggning/byte av föreningsägda konstgräsplaner. Åtgärdsplanen ska från 2023 innehålla tre delar:
 - anläggningens inbyggda skyddsåtgärder
 - driftsrutiner för att förhindra spridning
 - kunskapsinsatser till spelare för att uppmärksamma problematiken gällande mikroplastspridningen på hemmaplanen samt hur de kan bidra
- Från 2024 krävs en kort årlig miljöredovisning kring hur det går, som ska bifogas årsredovisningen. Där bidrag betalats ut men beskrivna skyddsåtgärder inte utförts enligt ansökan förbehåller sig förvaltningen rätten att dra tillbaka föreningsbidrag om problem med mikroplastspridning uppstår.
- Se över möjligheter att justera bidrag kring föreningars konstgräsbyten/anlägga ny bollplan för att uppmuntra till planer utan gummigranulat eller för att finansiera förstärkta skyddsåtgärder för att förhindra spridning av mikroplaster. Justering av bidrag kan hjälpa föreningslivet klara de ökade investeringskostnaderna samt minska risk för saneringskostnader.
- 2026 inte ge bidrag till att anlägga/byta konstgräsplaner med traditionellt gummigranulat såvida inte best practice för att förhindra spridning av gummigranulat vidtas. 2028 ges inget bidrag för anläggning eller byte med gummigranulat.

Bilagor

- C. Skyddsåtgärder standard
- D. Föreningsbidrag och miljökrav gällande konstgräsplaner
- E. Stödinformation till föreningar – lagkrav förenklad summering samt råd

Bilaga C

Skyddsåtgärder för planer med gummigranulat

- Våldränerad yta med slutet system med filter i samlingsbrunn.
- Granulatfällor i brunnar.
- Rejäl sarg med total markkontakt som bibehåller infill på anläggningen.
- Inhägnad yta med separat in/utgång med skrapgaller vid spelaringång samt driftingång.
- Fortsätta med konstgräs minst 3 meter utanför spellinjen, men med minimal granulatlager utanför linjen.
- Hårdgjord yta, exempelvis asfalt, utanför gräsyta som fortsätter under staket.
- Borststation och infoskylt vid utgångar
- Driftredskap som behövs för planen på planen om möjligt
- Plan för vinterhållning så granulat inte sprids utanför plan.

Bilaga D

Föreningsbidrag och miljökrav gällande konstgräsplaner

Bakgrund granulat och plast

Spridning av gummigranulat från fotbollsplaner skapar stora miljöproblem gällande mikroplaster i mark och framför allt vattenmiljöer. På sikt hotas även vår hälsa eftersom mikroplasten inte försvinner utan bara blir mindre partiklar i mikro-/nanostorlek och rör sig i allt levande. Därför är det av yttersta vikt att förhindra spridning av gummigranulat från fotbollsplaner till såväl omgivande miljö, dagvatten och annan vattenmiljö. (Se Bakgrund, sid. 3)

Det billigaste och vanligaste gummigranulatet är SBR (gamla bildäck), många kommuner så som Göteborg valde bort det alternativet för att värna en giftfri miljö. Sedan 10 år tillbaka har dock EU begränsat nivåerna av särskilt farliga ämnen i bildäck, varav SBR idag är mindre giftiga. Eftersom SBR återanvänds till granulat har det lägre klimatpåverkan än det giftfria alternativet EPDM som gjorts av jungfrulig fossil råvara (olja). Idrotts- och föreningsförvaltningen valde först EPDM, men har senaste åren försökt ställa om till bollplaner utan gummigranulat för att minska mikroplastspridningen.

Idag finns även bioplaster av majs, skogsråvara, sockerrör med mera, ofta kallat PLA. Dessa har låg klimatpåverkan, men bryts inte heller ner i naturen eller i vattenmiljö utan bildar mikroplaster. Att en gummigranulat/plast kan vara komposterbar kan vara missvisande då det ofta innebär att det är nedbrytbart i industriell kompost med hög temperatur och med mycket mikroliv. Så att det bryts ned i vatten och mark i Sverige är tyvärr osannolikt.

För att få del av vår erfarenhet kontakta gärna idrott- och föreningsförvaltningens föreningsstöd eller läs på hos nationella beställargruppen konstgräs bekogr.se. Finns även en [konstgräsguide](#) som RISE tagit fram 2021.

Bidrag och krav på åtgärder

Bidrag justeras

Bidragen för att byta konstgräsplaner ska anpassas utifrån om föreningar väljer alternativt infill (ej SBR) då alternativen är dyrare.

Reglering – Krav på åtgärdsplan

Från 2019 ställs krav på en åtgärdsplan för att förhindra spridning av gummigranulat/mikroplast för att få bidrag för omläggning eller nyetablering av konstgräsplan. Sedan 2021 ska åtgärdsplanen finnas dokumenterad och skickas till idrotts- och föreningsförvaltningen för att få bidrag. Åtgärderna ska verifieras (bevisas) – foton fungerar bra och ska bifogas slutrapportering. Utan uppfyllda åtgärder ska bidraget återbetalas.

Från 2023 ska åtgärdsplanen innehålla följande tre delar:

1. Anläggningens inbyggda skyddsåtgärder
2. Driftsrutiner för att förhindra spridning
3. Kunskapsinsatser till spelare för att uppmärksamma problematiken gällande mikroplastspridningen på hemmaplanen samt hur de kan bidra.

2024 krävs en årlig miljöredovisning kring hur det går. Bifogas eller inkluderas i årsredovisningen.

Från 2026 ska samtliga punkter (längre ned på sidan) uppfyllas för att få bidrag för omläggning/nyetablering av konstgräsplan med gummigranulat.

Från 2028 ges inte bidrag till nyanläggning av konstgräsplan med gummigranulat. Inget bidrag för påfyllnad av gummigranulat eller byten av konstgräsplaner som kommer innehålla gummigranulat.

Åtgärder för att förhindra spridning av gummigranulat

Lagstiftningen ska givetvis följas gällande kunskapskrav, försiktighetsprincip, produktvalsprincip och bästa möjliga teknik. För att tillämpa försiktighetsprincipen så är lokaliseringen av planen en viktig fråga. Idrotts- och föreningsförvaltningen kan neka bidrag vid närhet till skyddsvärd natur eller närhet till flödande vatten, sjö eller hav om inte tillräckligt goda skyddsåtgärder vidtas.

Obligatoriska åtgärder för planer med gummigranulat från 2026

- **In- och utpassager** till planen med borststation och informationsskylt.
- **Granulatsarg** runt planen utan glipa mellan mark och plank.
- **Granulatfällor** vid samtliga dagvattenbrunnar runt planen.
- **Hårdgjorda uppsamlingsytor** på eller runt planen så att granulatet kan återföras igen, vid ex snöröjning. Får ej kunna spridas vidare till dagvattenbrun, dike eller annat rinnande vatten, sjö eller hav.
- **Uttjänt konstgräsmaterial omhändertas på ett miljömässigt korrekt sätt.** Får inte deponeras. Krävs verifikat (bevis) i form av transportdokument från slutmottagare av avfallet.
- **Inkludera åtgärder i driftsplan/rutiner**
- **Dokumenterad egenkontroll** med rutiner för att åtgärda och motverka störningar eller olägenheter från konstgräsplanen.
- **Information till ledare, planskötare, utövare så alla vet hur de kan bidra.**

Stöd vid beställning av konstgräs

Vid anläggande av konstgräsplaner är det viktigt att allt görs rätt - markarbete, materialval i alla lager, skyddsåtgärder, drift och användning för att öka dess livslängd och minska dess klimatpåverkan, kemikaliepåverkan eller spridning av gummigranulat och slutligen värna om minskade avfallsmängder.

Nationella beställargruppen för konstgräs har mycket bra material kring konstgräs och miljö. Allt från råd och krav vid upphandling, utredningar, guider, föreläsningar:

- [Konstgrasguiden 2021 uppslag.pdf \(bekogr.se\)](#).
- [BeKoGr Upphandlingskriterier RFI konstgras 2020.pdf \(bekogr.se\)](#)

Naturvårdsverket har uppdaterade och [bra vägledningar](#) gällande konstgräs samt information kring mikroplaster, riskminimering etc. Summerar även alla lagkrav.

- [Vägledning konstgräsplaner - Naturvårdsverket - Naturvårdsverket \(naturvardsverket.se\)](#)
- [Mikroplast och miljön – en nationell överblick 2019](#)

Bilaga E - Stödinformation till föreningar

Lagkrav Konstgräs – förenklad summering + lite goda råd

Bakgrund

[Konstgräsplaner klassas som miljöfarlig verksamhet](#). Framför allt på grund av att det är den största stationära källan till spridning av mikroplast inom EU, sprider runt 16 000 ton mikroplast årligen. Naturvårdsverket har föreslagit tillståndsplikt för konstgräs, men kravet finns inte ännu. Naturvårdsverket har gjort två vägledning 2021 – [vägledning konstgräs](#) samt [vägledning för tillsyn](#) av konstgräs. Framför allt hänvisas till de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalkens andra kapitel – förenklad tolkning se nedan.

Problematik

Konstgräsplaner har fossil råvara (olja) med en rad kemiska tillsatser, sprider mikroplaster samt har stor avfallsproblematik när de byts. Varje konstgräsplan har runt 60–90 ton gummigranulat i sig och håller 5–10 år. De fylls årligen på med cirka ett ton granulat. Uppskattningsvis sprids ett halvt ton gummigranulat till vatten och mark årligen per plan, i form av flera hundra miljontals mikro- och nanoplast. 1 kg infill=500 000 granulat. Dessa mikro-, nanoplast kan täppa till system i organismer, men även partiklars yta kan reagera kemiskt i organismer och ju mindre partiklarna är desto mer rör de sig i luft, vattenströmmar, kroppar och organ. (Källor: Naturvårdsverket mikroplast 2019 samt Mikroplast i Göteborg 2016, [Konstgräs miljöpåverkan NVV summering](#).)

Miljöbalken – Allmänna hänsynsregler 2 kap. (för korrekt text hänvisas till [lagtexten](#))

- **Kunskapskrav:** Verksamheten är skyldig att skaffa sig lämplig kunskap, känna till lagstiftningen och olika krav. Utifrån det vidta lämpliga åtgärder eller begränsningar för att skydda människors hälsa och miljö mot skada eller olägenhet.
- **Bevisbörderegeln:** Vid tillsyn är verksamhetsutövaren skyldiga att visa att de krav som gäller efterlevs.
- **Förorenaren betalar:** Den som har gett upphov till en skada är skyldig att lösa problemet eller betala för att det löses.
- **Försiktighetsprincipen:** Verksamhetsutövaren ska vara försiktig genom att sätta in skyddsåtgärder och försöka förebygga, hindra eller motverka skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. **Bästa möjliga teknik** som är rimlig ska användas. **Produktvalsprincipen** - Om miljövänligare produkter avseende kemiskt innehåll finns med likvärdiga egenskaper finns bör de användas om det anses rimligt för branschen.
- **Hushållningsprincipen:** Man ska hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna att 1. minska mängden avfall, 2. minska mängden skadliga ämnen i material och produkter, 3. minska de negativa effekterna av avfall, 4. återvinna avfall.
- **Lokaliseringsprincipen:** För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.
- **Egenkontroll.** Naturvårdsverket bedömer att egenkontroll bör finnas gällande spridning av mikroplaster. Plan för kontroll av skötsel och underhåll samt insamling av kunskap.

Strandskyddet

100 meter från vatten får i princip inget förändras som kan påverka tillgängligheten samt djur och växters miljö utan dispens från Länsstyrelsen. [Faktablad från Länsstyrelsen](#)

Avfallsförordningen

Avfall ska i första hand förebyggas, återbrukas eller materialåtervinnas, därefter energiåtervinnas. Det får inte deponeras eller transporteras ut ur EU och brännas. En bollplan ger runt 200–240 ton avfall och det kostar runt 1 000–1 500 kr per ton att förbränna eller separera och återvinna. Krävs verifikat (intyg) i form av transportdokument från slutmottagare av avfallet, för att säkerställa var avfallet tagit vägen så att lagen efterlevs.

Lite goda råd

Förläng livslängden: Försök bygga och sköta konstgräsplanerna för att öka dess livslängd så långt som möjligt samtidigt som gummigranulat förhindras att spridas. Läs goda råd på Naturvårdsverket samt beställargruppen konstgräs Bekogr.se. Lyssna in andras erfarenheter. Bedriv en bra skötsel och informera hur spelare kan bidra.

Sanering: Sanering av gummigranulat i mark är relativt kostsamt om det görs noggrant för att förhindra att granulat flyter upp till ytan över tid. Det kräver att stora mängder jord grävs bort och tas rätt omhand. Därför rekommenderas förebyggande åtgärder så som: asfaltssidor runt planen så granulat kan sopas eller blåsas tillbaka. Tättsittande granulatsarg runt planen, snöupplag utan dagvattenläckage, separat in- och utgång med skrapgaller eller matta kan vara klokt samt granulattfallor i dagvattenbrunnar.

Avfallshantering – ni är skyldiga att ha koll på att avfallet tas om hand på rätt sätt utifrån avfallsförordningen. Nr 1 är att försöka förlänga planens livslängd i alla lager. Avfall ska inom EU och Sverige följa avfallshierarkin/avfallstrappan – avfall ska förebyggas, återvinnas, energiutvinnas i första hand. Avfallet får inte köras ut ur Europa eller deponeras. Kräv verifikat (bevis, intyg) kring hur avfallet tagits omhand.

Läs Naturvårdsverkets vägledning - Naturvårdsverkets rekommendation är att alla verksamhetsutövare som ansvarar för underhåll och skötsel av en konstgräsplan tar fram en plan för att minska miljöpåverkan från anläggningen. En sådan plan kan exempelvis innehålla åtgärder för regelbunden utvärdering av fyllnadsmaterial, åtgärder för att minska svinn av granulat och åtgärder för att utbilda planskötare för att minska negativa miljökonsekvenser i den löpande skötseln.

EU lagstiftning, gränsvärden gällande hälsofarliga ämnen samt ev. förbud

- EU beslutade i juni 2021 om skärpta tillåtna nivåer av särskilt farliga kemikalier (exempelvis cancerframkallande eller reproduktionstoxiska) i infill (granulat) i konstgräsplaner. Från juni 2022 gäller krav kring spårbarhet och innehållsdeklaration av särskilt farliga kemikalier.
- Echa – EUs kemikaliemyndighet, har utrett frågan kring att förbjuda gummigranulat inom EU. Beslut väntas 2022/2023. Uppges gälla alla granulat som sprider mikroplast oavsett ursprung. Om beslutet kommer antas är högst oklart.

Havsmiljödirektivet EU

EU:s havsmiljödirektiv kräver att EU:s medlemsstater säkerställer att havsskräpet inte skadar kust- och havsmiljön.

Göteborgs Stads miljö- och klimatplan 2021-2030

Kommunfullmäktiges miljö- och klimatprogram i Göteborg vill säkerställa en hög biologisk mångfald, ett delmål är att arbeta för renare hav, sjöar och vattendrag.

Politiken styr - krav och ambitioner

- **Stoppa inköp, användning och spridning av mikroplaster.**
IOFF ska testa alternativ till gummigranulat, ha en plan för vinterhållning, informera
- **Klimatavtryck nära noll** - minska klimatpåverkan från inköp med 80 procent
- **Minska mängden avfall** med 40 procent.
- **Arbeta för renare hav, sjöar och vattendrag**

Hållbar stad – öppen för världen

Strategier

- Vi agerar som **föregångare**.
- Vi driver på utvecklingen av **cirkulär ekonomi**
- Vi driver på utvecklingen av **hållbara transporter och hållbart byggande**.
- Vi **skapar förutsättningar** för att leva hållbart
- Vi arbetar strategiskt med **finansiering** för ökad takt i omställningen
- Vi planerar för en **grön och robust stad**